

Oslo, 16.05.2024

Høringsvar - Forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding og forskriftsendring om periodisering av festeinntekter

STL (Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn), som samler bredden av tros- og livssynssamfunn til dialog og arbeider for likebehandling, takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Tros- og livssynssamfunn som del av den digitale gravferdsmeldingen

Norge får en stadig mer mangfoldig befolkning, også i form religion og livssyn, og gravferdssektoren må i stadig større grad tilpasses de ulike behovene som oppstår. For STL er det særlig viktig å fremheve at det offentlige i tjenesteutviklingen skal likebehandle alle innbyggere uavhengig av religion eller livssyn.

Vi vil understreke viktigheten av at tros- og livssynssamfunn som leverandør av gravferdsesseremonier raskt inkluderes i digital gravferdsmelding, og vi opplever det som betenkelig at det ikke er på plass som en selvfølge i den første versjonen. Tros- og livssynssamfunn har svært ofte en seremoniell rolle i tilknytning til et dødsfall, enten på dødsleiet eller under seremonien. Der hvor det er ønskelig fra den avdødes eller etterlattes side at gravferdsesseremonien skal skje i regi av et tros- eller livssynssamfunn, vil det være formålstjenlig og nødvendig for alle parter at det aktuelle samfunnet får informasjon om dødsfallet så tidlig som mulig. Dette gjør det lettere å sikre at personer gravlegges i tråd med sine ønsker, herunder sin tro, religion eller livssyn, og det vil følgelig støtte opp om det livssynsåpne samfunnet, så vel som det menneskerettslige aspektet ved religionsfriheten. Vel så viktig er det at tros- eller livssynssamfunnet ofte har en viktig støttefunksjon opp mot de pårørende (sjelesorg, eller eksistensiell omsorg). Selv om tros- eller livssynssamfunnet i dag ofte blir raskt involvert, hender det dessverre at de ikke underrettes i god tid, noe som kan skape unødvendige hindringer for begge disse funksjonene. Vi er bekymret for at mangelen på å kunne registrere seremonileverandør i form av et tros- og livssynssamfunn, i digital gravferdsmelding, vil fungere som nok en hindring for funksjonene tros- og livssynssamfunnene har.

En følge av et mer mangfoldig samfunn er at familier ikke lenger nødvendigvis deler tro eller livssyn, og følgelig vil pårørende ikke nødvendigvis kjenne til den avdødes ønsker rundt egen gravferd. STL ser positivt på en løsning hvor man selv kan registrere ønsker om egen gravferd i den digitale løsningen. En annen viktig funksjon for en slik registrering er at det kan være en god støtte for de pårørende at avdødes egne ønsker er formalisert. Dette vil dermed bidra til at flere gravlegges i tråd med egne ønsker, og etterlatte vil slippe å måtte ta valg på vegne av avdøde.

Informasjon om tilbudet til gravplassmyndigheten

I forslaget som er lagt ut på høring står det at det i første versjon av Digital gravferdsmelding ikke ligger noen funksjon for å gi innbyggerne informasjon om tilbudet til gravplassmyndigheten i ulike kommuner, f.eks. hvilke typer graver som tilbys på ulike gravplasser eller ev. vilkår for å bli gravlagt på en bestemt gravplass eller felt. Det er heller ikke informasjon om tilgjengelige livssynsnøytrale seremonirom. Dette er noe STL anser som formålstjenlig at kommer på plass, da det for mange er svært ønskelig og viktig å gravlegges eller kremeres i tråd med egen kultur og tradisjoner. I mange kulturer skal gravferden skje svært raskt, for eksempel ønsker muslimer gjerne å få sine kjære gravlagt allerede samme dag som døden inntreffer.

I mange religioner er det sterke føring for valg av kistegravlegging versus kremasjon. I de tilfeller hvor vedkommende har en sterk preferanse er det viktig for tros- og livssynsfriheten at ikke «feil» gravferdsform velges. At gravferdsmyndighet inkluderes i digital gravferdsmelding er viktig, men det er også nødvendig at den gravferdsansvarlige har mulighet til å legge inn ønsker for gravferdsform. Å ha viktig informasjon samlet vil legge til rette for dette, og videre vil en slik ordning også gi etterlatte mulighet til å ta velinformerte avgjørelser rundt valg av gravsted eller kremasjon. Vi ser for oss at også dette er noe man kan registrere selv i en digital løsning.

Konkurransvilkår og tros- og livssynssamfunnenes plass

Forslaget sier noe om like konkurransevilkår for oppdragstakere og leverandører, og at vilkårene som ev. stilles til fagsystemene til gravferdsbyråer som knytter seg til Digital gravferdsmelding, ikke er konkurransevidende. Mens STL stiller seg nøytrale til hvordan dette løses, vil vi ta opp utfordringen med at gravferdsbyråer i økende grad tilbyr tjenester som tidligere primært har vært levert av tros- og livssynssamfunn, og dermed også til dels har en form for konkurransefordel også ovenfor tros- og livssynssamfunn som seremonileverandør. STL er bekymret for at etterlatte vil velge en «livssynsnøytral» eller «livssynsåpen» gravferd som tilbys av gravferdsbyråene heller enn den gravferden som etterlatte eller avdøde egentlig ønsker fordi det oppleves som det enkleste valget, eller fordi etterlatte ikke er klar over alle alternativene, når tros- og livssynssamfunn ikke er en del av digital gravferdsmelding. Det er viktig at kommersialiseringen og forenklingen av gravferdsbransjen ikke går på bekostning av den avdøde og de pårørendes ønsker ved at man til dels mister muligheten til å ta et valg, ettersom at valgmuligheten ikke er synlige når tros- og livssynssamfunn ikke er del av digital gravferdsmelding og gjerne først blir del av forberedelsene etter første samtale med gravferdsbyrået.

Personvern hensyn

Personvern blir i forslaget til forskrift om digital gravferdsmelding diskutert omfattende. Informasjon om hva slags seremoni man ønsker, og eventuelt i regi av hvilket tros- eller livssynssamfunn, bør kunne løses innenfor enkle personvern hensyn, hvilket vi anser BFD for å ta hensyn til i sin utredning om personvern hensyn. Av åpenbare personvern hensyn, bør det være frivillig å oppgi informasjon som kan knyttes til egen tro, livssyn og religiøs overbevisning.

Fravær av frivillig registrering kan heller ikke være til hinder for at de pårørende ber et tros- eller livssynssamfunn om bistand i forbindelse med dødsfallet og seremonien. Det bør derfor være mulig for et tros- og livssynssamfunn å bli involvert i utvekslingen av informasjon gjennom denne digitale løsningen også hvis de blir bedt om å komme inn som seremoniell part av de pårørende.

STL ønsker lykke til med det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Trond Enger
styreleder

Niels Fredrik Skarre
fungerende generalsekretær